

Egy város továbbfejlődéséhez kell némi szerencse is. Amikor például a hetvenes években lerakták a Szombathelyi Képtár alapjait, a tervezők óhatatlanul a zsinagóga és az Iseum befolyása alatt álltak, ám akkor aligha gondolta volna bárki is, hogy ez a gesztus megalapozza a további haladás irányát, és egy kis múzeumi központ alakul ki a jövőben a városnak ezen a pontján. Valóban a rendszerváltozás után a grandiózus beruházás vonzotta a hasonló jellegű építkezéseket, a képtár mellett kialakult az Iseum, a harmadik elem pedig egy vadonatúj fejlemény, Schrammel Imre állandó kiállítása, a valahai Éva-malomban. Kissé elhúzódtott a tervezés, de végül a szülőváros kített magáért.

Annak idején, a nyolcvanas években már Szombathely a galériák városa volt.

Ám ezek a kezdemények nem maradtak fenn, a legszívósabb a Vitalitás Galéria volt, amelyben 2015-ben éppen Schrammel-kiállítást rendeztek. Ez is ösztönözhetette a Schrammel-hagyaték hazakerülését, de hozzájárulhatott a nemzetközi elismerés is, amelyet a 70-es, 80-as években a Schrammel, Csekovszky és Németh János trió szerzett a magyar kerámiának a nyugati szimpóziumokon. Később már mindegyikük a saját útját járta, a legsikeresebben Schrammel Imre, ám az életmű elhelyezése, az állandó kiállítás ügye csak a 90-es években került napirendre és dőlt el mindhármuk esetében. Csekovszky a lakása egy részében alakította ki életmű-kiállítását Budapesten, Németh János Zala megye és Zalaegerszeg városa, valamint a Göcseji Múzeum összefogásával haladt Németh János maradandó műveinek bemutatása felé, és meg is valósult 2010-ben, nagy sikert és országos figyelmet keltve. A Schrammel-hagyaték elhelyezése késett, az új politikai helyzet kialakulása is belejátszott a végső megvalósításba. Ám 2021 nyarára elhárultak az akadályok, megtörtént az avatás.

Schrammel Imre több ciklusból összetevődő életműve számos kiadványban helyet kapott, talán a legrészletesebben a Kernács Gabriella-jegyezte Magyar Képek által 2010-ben megjelentetett monográfiában. Azért is hivatkozom erre, mert a tagolásban ez mutat rá legvilágosabban a különböző művészeti korszakokra. A raku-időszak, a nagy fali domborművek, a belövéses és következményeik, a madár-rajzolatok, a drapéria-alkalmazás, a homoknyomásos formák, a herendi színes karneváli figurák-, illetve a Minotaurus-párok adták ezeket, és Kernács Gabriella nagyon jó érzékkel mutatta be az új és új megközelítéseket. A kiállítás rendezője Czenki Zsuzsanna volt, és nem kis nehézségekkel szembesült, az adott tér láttán. A nagy négyszögletes tér nem sok lehetőségre adott alkalmat. Talán lehetett volna posztamenseket betenni, de erre nem került sor, nyilván a rendező sajnálta ezekre a helyet. Beérte a körbefutó jelzésekkel, a tagolást involváló megoldásokkal, és így alapjában véve egy kissé zsúfolt, de tetszetős formát talált a rendelkezésre álló műveknek. Az új múzeum bejárati része, a ruhatár, nagy terekkel fogad, melynek falait Schrammel-művek fotói borítják, de vannak a naplójából kivett részletek is, mégis kissé üres, több információt is elbírna. Az emeleti rész egyetlen nagyterem, a tematikus beosztás balról jobbra megy, közben feliratok próbálnak tájékoztatni a művész korszakairól. Ezek részben utalnak a Kernács-féle tagolásra, részben más jellegűek. A pompeji figurák a kezdeti időszak termékei, ezekben nagyban érvényesül Schrammel szobrászati felkészültsége, aztán következnek a „lőtt munkák”, majd a madárnyomatok.

A képek forrása: Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum

A *Hordalékok* külön szerepelnek, melynek egy-egy jellegzetes darabja is feltűnik, mint *Hordalék Krisztussal*, az *Árvíz* és a *Hordalék*. A Minotaurus rész egy-két női portréja kelt figyelmet, mint az *Edit* vagy *Sappho* emlékműve. A Minotaurus-sorozat darabjai számos variációban tűnnek elő – mint a *Páros*, *Diadal* vagy a *Találkozás* és a *Térdelő* –, korántsem merítve ki a témát. A sorozat alkalmat ad Schrammel erotikus felfogásának bemutatására is, melynek számos mutatója jelenik meg ebben a válogatott kollekcióban is. De az itt felvonultatott anyag fő attrakciója a herendi színes porcelán összeállítás, a karneváli figurák és egyéb alakok sereglete.

A *Karnevál hercegnője* tüneményes jelenség vagy a *Karneváli férfi* méltó párja neki. Schrammel meglátta ezekben a kis majolika szobrocskákban a fantáziát; részben fel is nagyította őket, másrészt köntösüket pazar festőiséggel szórta be különböző – olykor magyaros – motívumokkal. Ha hirtelen odatekintünk, csak a villanó szépséget látjuk, ha azonban alaposabban megfigyeljük a részleteket, kitűnik, hogy az idillinek látszó formák „megmozdulnak”, a bájosnak vélt vonások eltorzulnak, legalábbis visszanyerik földi mivoltukat. Mégis, ebben a „tálalásban” is ez a csoport a finomság, igényesség és a szépség kavalkádja, lehetetlen nem észrevenni a játékos „beavatkozásokat”, a reneszánsz nő törekeny vonalait, a fehér mázak bravúros tünékenységét. Láthatóak az ezen korszak vázái is; a művész a megszokott formákhoz mennyi mindent tud adni, hogy az edények kitűnjenek egyedi jellegükkel.

A Kernács-féle albumban is külön fejezetet alkotnak az állatfigurák. Itt, a kiállításban is karakteres módon jelennek meg a majmok (*Pávián*), s mint játszik el a macska az elfogott madárral.

A „nyomhagyás” itt is jelen van, példázva azt, hogy az ősi roncsolás, az agyag elemi reakciója mennyi meglepetést tud okozni, a modern technika hatására. Az „átlótt hasábok”, a „robbantott pillérek” után az agyagba „bevitt” lábnyomok is sajátos struktúrát alkotnak, melyek emberi mivoltunk emlékezetes szövevénye.

A körkörös tájékozódás közepén remek szobrok, portrék találhatóak, melyek a szobrász kezét dicsérik. A keramikus-szobrász egy percre sem nyugszik: ahogy több helyen is írta, nyilatkozta, folyton provokál, elmegy végső határokig, s csak ha jól odafigyelünk, akkor látjuk meg a káprázatos vonal mögött a fintort, a groteszk elmozdulást.

Az állandó kiállításnak egy adott helyet kellett kitöltenie. A rendező is igyekezett, hogy az életműben feltűnő új és új Schrammel motívumot, korszakot hitelesen próbálja visszaadni. Megértjük: ez csak részben sikerülhetett. Talán idővel új koncepció is lesz, amely a tagolásnak jellegzetesebb formát ad, és így a kép is hitelesebb lesz. Ám ebből a megvalósulásból is kitűnik Schrammel zsenialitása, a szobrász-keramikus hihetetlen érzéke, amellyel az agyagot „megdolgozza”, materiálisan és tudatilag is, a végeredmény káprázató és lebilincselő. A szombathelyi „múzeumi negyed” pedig egy kivételes elemmel bővült, a kortárs kerámia pedig egy jelentős intézménnyel van jelen múzeumi hálózatunkban.